

Oefengelegenheid en recreatie

* * In een recent televisieprogramma — een

* uitzending van de NOS in de reeks *Van gewest tot gewest* op 15 mei 1977 — werd onder meer de aandacht van kijkers en luisteraars gevraagd voor het vraagstuk van de militaire oefenterreinen, meer in het bijzonder met het oog op de behoefte aan recreatiemogelijkheden voor de burgers. Hoewel het onderwerp zich zeer goed zou hebben geleend voor een „j'accuse” aan het adres van de militaire organisatie, zoals maar al te vaak gebruikelijk, was het verheugend te kunnen constateren dat die benadering was losgelaten en vervangen door een meer op de realiteit geënte aanpak: ongetwijfeld zal het velen, die zich in het verleden hebben moeten verbijten over de onmiskenbaar negatieve strekking van verscheidene uitzendingen betreffende de krijgsmacht, deugd hebben gedaan dat ditmaal eens niet op het militaire apparaat werd gehakt. Niet alleen bleken de oefenende troepen stringente bepalingen te moeten naleven, gericht op de bescherming en instandhouding van de levende natuur en het karakter van het landschap, maar bovendien was het eens aangenamer verrassing te vernemen dat de achtergelaten rommel in bos en hei nu eens níét „legergroen getint” was!

Het bewuste programma, dat blijkens zijn ondertitel beoogt „informatie uit de regio” te presenteren, reikte in het streven naar de verwezenlijking van die doelstelling aanzienlijk verder dan enkele jaren geleden het geval was met de destijds „protesten uit de regio” tegen de voornemens tot uitbreiding van het oefenareaal: wie herinnert zich niet de storm van verontwaardiging die toentertijd opstak over de mogelijke vergroting van het oefenterrein bij de Generaal-majoor De Ruyter van Steveninckkazerne te Oirschot? Het krachtigste argument was daarbij, dat de stedelingen uit de Randstad dusdoende zouden worden beroofd van een der schaarse, onontbeerlijke gelegenheden tot verpozen in de vrije natuur. Hoezeer de tegenstanders daarbij met drogredenen te werk gingen kon gemakkelijk worden vastgesteld door wie de moeite

wilde nemen persoonlijk op onderzoek uit te gaan . . . op een fraaie Hemelvaartsdag in hetzelfde jaar waarin de verschillende actiegroepen de felste protesten lieten horen werd het omstreden oefenterrein 's ochtends bezocht door precies twee wielrijders, die bovendien nog uit de eigen regio afkomstig bleken.

Overeenkomstige gegevens zouden kunnen worden vermeld over elders gesitueerde terreinen die bij Defensie in gebruik zijn en die aantrekkelijk zijn voor de naar recreatie hunkerende inwoners van de grote bevolkingscentra. Misschien was het enerzijds wel jammer dat in de televisieuitzending geen boekje werd opengedaan over dat merkwaardige fenomeen, maar anderzijds was het zo toch wel beter: zelfs een lichte fingerwijzing in die richting had maar al te gemakkelijk aanleiding kunnen zijn dat de actievoerders van voorheen opnieuw hun borden en spandoeken hadden tevoorschijn gehaald om vervolgens de straat op te gaan met dezelfde leuzen en hetzelfde doel. De kans daarop is immers nog altijd groot, om het even of Defensie zijn plannen heeft gekoppeld aan een of andere momenten luidkeels opgeëiste werkgelegenheidsinjectie voor een probleemgebied als Oost-Groningen dan wel het oog heeft laten vallen op nieuw land met een voorshands nog niet duidelijk bepaalde bestemming, zoals in de inpolderingen van Lauwerszee en Markerwaard.

Het merkwaardigste bij dat alles is eigenlijk wel dat slechts zelden wordt gewag gemaakt van de essentiële functie die de gehele defensieorganisatie reeds sinds jaar en dag vervult waar het gaat om het behoud van onvervangbare natuurgebieden. Men stelle zich bijvoorbeeld eens voor hoezeer de recreatieve mogelijkheden zouden worden verkleind als de uitgestrekte militaire oefenterreinen eens zouden worden verdeeld in kleinere kavels die zouden worden beheerd door particuliere eigenaren en verenigingen. Men denke zich in hoe het dán zou zijn gesteld met de toegankelijkheid van dezelfde gebieden, die momenteel goeddeels voor een ieder zijn opengesteld tenzij het oefenen voor-

rang moet krijgen en mitsdien de noodzaak zich voordoet tot het tijdelijk en plaatselijk opleggen van bepaalde beperkingen. Men realiseert zich voorts het nut van de „reinigingsdienst-in-militaire-uniform”, in welke hoedanigheid de krijgsmacht — gewoonlijk als een routinezaak, soms echter ook als een door het hogere echelon georganiseerde en gecoördineerde schoonmaakoperatie — jaarlijks vele tonnen vuil verwijdt die door anderen zijn gedeponneerd in terreinen die, naar men zegt, van militairen vrij zouden moeten zijn... omdat dié zo schadelijk zijn voor de recreatie! En men wage, last but not least, eens een voorzichtige schatting aangaande het oppervlak aan natuurgebied dat jaarlijks in een troosteloos zwartgeblakerde woestijn dreigt te worden veranderd indien niet in de nabijgelegen garnizoenen de gebruikelijke aantallen personeel zouden worden gereedgehouden om op eerste oproep uit te rukken voor het verlenen van bijstand ter bestrijding van bos- en heidebranden. Het zou stellig niet misplaatst zijn geweest als in het bedoelde tv-programma eens zou zijn gewezen op deze regeling, die een aanzienlijk aantal militairen kan doen verplichten beschikbaar te zijn op hoogtijdagen en weekeinden in het bosbrandgevaarlijke seizoen, wanneer de recreatiebeluste natuurminnaars uitzwermen en de rode haan in hun voetspoor volgt.

Dat seizoen is thans weer aangebroken. De herinnering aan de rampzalige gevolgen van de droogte in de zomer van 1976 is nog geenszins vervaagd: de zwarte littekens in de natuurgebieden die toen door brand werden getroffen, zijn nog niet geheeld en al evenmin verbleekt. De dienstplichtigen die toen de bemanningen voor de onderscheidene brandpiketten hebben moeten leveren, zijn inmiddels merendeels alweer in de burgermaatschappij teruggekeerd. Ongetwijfeld zullen zij daar, uitgaande van hun ervaringen, opwekken tot voorzichtigheid met vuur in bos en heide. Misschien zullen zij dan tevens gelegenheid vinden te wijzen op de rol van de krijgsmacht in de strijd om het behoud van de natuur; een rol die helaas te weinig bekend-

heid geniet en die mede daardoor ook weinig wordt meegewogen bij het bepalen van de mate van waardering die de samenleving zou mogen opbrengen voor de krijgsmacht.

Voor die afgezwaaide brandbestrijders van vorig jaar zijn nu weer anderen in de plaats getreden. Zij zullen paraat moeten zijn op ogenblikken waarop het Nederlandse volk de steden ontvlucht omdat het zo'n mooie zomer is; voor hen geldt „hoe meer recreanten, hoe meer kans op brandpiket”! Het zou niet kwaad zijn als daartegenover in de bevolking het besef zou groeien: „hoe meer parate militairen, hoe meer kansen op veiliggestelde recreatie”; een uitspraak waaraan verschillende betekenissen kunnen worden gehecht, waarvan er in elk geval twee moeilijk zullen kunnen worden weersproken.

De militaire oefenterreinen zijn onmisbaar voor een adequate voorbereiding van zowel de enkele man als de eenheden in welker verband hij eventueel zal moeten optreden. Daarenboven hebben die terreinen grote waarde voor de recreatie behoevende mens. Het zou overdreven zijn, te willen beweren dat het vooral het laatstgenoemde aspect is dat de krijgsmacht ertoe beweegt haar oefenareaal in zo goed mogelijke staat te houden: de waarheid is dat een kaalgereden, omgewoelde, leeggebrande woestijn zich nauwelijks leent voor zinvol oefenen.

Maar ontegenzeglijk profiteert ook de burger ruimschoots van de militaire zorg voor de eigen, en andermans, aan natuurschoon rijke gebieden. Stellig zou daarin een gereede aanleiding mogen worden gevonden voor een welwillender opstelling tegenover de militaire organisatie, die maar al te vaak wordt geattaqueerd om haar beslag op de weinige terreinen die haar ten dienste staan om zich op haar taken voor te bereiden. Wie de noodzaak van die voorbereiding onderschrijft, zal weinig moeite hebben met het accepteren van een enkel inconvenient voor de recreatie, te meer omdat daartegenover zo talrijke pluspunten kunnen worden opgesomd!

